Обраћање високог представника/специјалног представника ЕУ у БиХ, Мирослава Лајчака, током расправе на округлом столу у организацији удружења ГРАД

«БиХ је чињеница без које нема РС-а»

Питање које је постављено као тема овог округлог стола је у исто вријеме веома релевантно и само по себи чињеница.

РС је саставни дио Босне и Херцеговине. То је кључни елемент Дејтонског мировног споразума и уставног уређења ове земље.

Моја дужност је да штитим Дејтонски мировни споразум у његовим цивилним аспектима и ту дужност ћу испунити.

Да почнемо од основа:

БиХ се састоји од два ентитета и такво уређење остаје све док се изабрани представници три конститутивна народа и осталих другачије не договоре у Уставом прописаној процедури.

Као што и сама тема овог округлог стола каже – РС је дио државе Босне и Херцеговине, али то никоме не даје право да државу омаловажава и прави нефункционалном.

Често смо чули да политички представници из Републике Српске кажу да ће цијенити Босну и Херцеговину само онолико колико Босна и Херцеговина цијени Републику Српску.

Ако узмемо наслов ове конференције – БиХ је чињеница без које нема РС-а, онда су такве изјаве парадоксалне. Јер, цијенећи Босну и Херцеговину, цијене и Републику Српску.

У чему је та честа бојазан да ће неко извана доћи и одузети ваш ентитет?

Наравно да нико није наиван и да бојазан код људи стварају разне изјаве и реакције. Али, јасно је да у уставном уређењу БиХ, Република Српска има легитимну улогу, и нико нема право да је укида без сагласности свих.

Дејтонски споразум садржи механизме који захтијевају постизање високог нивоа консензуса како би се заштитили интереси ентитета и конститутивних народа.

Дакле, ентитет РС има положај и функције гарантоване Уставом.

Но, исто тако треба у потпуности поштовати Дејтонски споразум. Овај споразум није попут шведског стола гдје се узима оно што вам се свиђа, а игнорише оно што не.

Дух мировног споразума је да је суживот бољи од сукоба, а суживот у миру подразумијева и одређену мјеру разумијевања и компромиса.

А чињеница, која се у Републици Српској мора признати, јесте да овдје има врло мало Босне и Херцеговине.

Штавише, неки политичари у РС-у често оспоравају територијални интегритет и суверенитет Босне и Херцеговине, као и њене надлежности.

Већ сам нагласио да се уставни положај Републике Српске унутар БиХ мора поштовати. Али, нема поштовања једног без другог. Ако Дејтон осигурава постојање ентитета у оквиру државе, онда и

ентитет мора признати да функционише у држави и да исту поштује.

Не може се инсистирати с једне стране на поштовању Устава, а са друге стране игнорисати његов смисао.

Зато Канцеларија високог представника и међународна заједница неће стајати по страни и само посматрати слабљење државе.

Подршка Дејтону значи подршку интегритету, институцијама и симболима Босне и Херцеговине.

То није ствар избора, већ је обавеза за све.

А због очитог недостатка помака у задњих осамнаест мјесеци, потребно је ставити тежиште на завршавање имплементације Дејтонског мировног споразума, укључујући и напоре у борби против евидентне нефункционалности државних институција.

Али то не мора да значи сукоб са ентитетима

Одлука/јачање БиХ институција

Прошлог мјесеца одбијен је пут за стварање функционалне државе кроз процес интеграције са Европском унијом.

Процес европских интеграција је доказано најбољи пут за јачање функционалности државе. Моја земља је само један од 27 примјера. Али, очигледно је да је прерано за тај пут.

Тако да нам остаје само да радимо на јачању институција кроз механизме предвиђене Дејтонским споразумом.

У том контексту сам и донио сет одлука 19. октобра. Оне су усмјерене ка бољем функционисању Савјета министара и Парламентарне скупштине како би се закони неопходни за развој и напредак свих што ефикасније и брже усвајали.

И прије него што је ико имао и прилику прочитати одлуке до краја и у цјелиини са текстом који се мијења, одмах сам био оптужен да укидам ентитетско гласање и тиме правни положај

Републике Српске.

Донио сам из тог разлога, по први пут у историји високог представника, писмено образложење одлуке и одлучио отпочети разговор са правним стручњацима из РС-а како би се отклонила и најмања сумња у правне посљедице одлука. Није још ни дошло до састанка са правним стручњацима, а водећи политичари су се огласили на свим медијима у РС-у и покренули панику у народу.

А у чему је проблем? Ја још нисам чуо нити један једини утемељен правни аргумент према којем моје одлуке доводе у питање уставне механизме заштите ентитетских интереса, или равноправност народа. Прво, у Савјету министара никад није било могуће ентитетско гласање, па зато не стоји одговор да представници ентитета могу бити прегласани мојим одлукама. Друго, РС не губи, како се то покушава криво објаснити, постојећи механизам ентитетског гласања у Представничком дому. Српски народ у БиХ не губи ни заштиту виталног националног интереса у Дому народа. Дакле, немојмо тврдити да се овим одлукама „пријети егзистенцији српског народа“. Ко год тако тврди, само покушава застрашити народ, без разлога или оправдања.

Прошле седмице се састао Савјет за имплементацију мира.

Све земље, без изузетка, сложиле су се око тога да су моје мјере легитимне, у оквиру мог мандата, и у складу са Уставом БиХ и Дејтонским споразумом.

Значи – њихови правни стручњаци су анализирали моје одлуке и дошли до истог закључка.

Имамо исти став по питању анализе садашње ситуације; слажемо се да је потребно јачање функционалности државних институција.

Само једна од земаља има другачије политичко мишљење о мојим одлукама. Политичко, а не правно!

Реакције на те одлуке из РС-а су непропорционалне и

проузроковале су вјештачку кризу која би могла зауставити било какав напредак ове земље.

То није у интересу нити РС, нити Босне и Херцеговине.

И зато сматрам оставку Николе Шпирића неодговорном, јер не доприноси смиривању садашње политичке ситуације.

Сада очекујем од Савјета министара да у потпуности функционише у свом техничком мандату.

Истовремено су у току разговори са нашим правним експертима како би се појасниле све недоумице и одагнале све сумње везане за моје одлуке.

Ти се разговори настављају и данас, упркос чињеници да ће Народна скупштина објавити свој став прије завршетка ових разговора.

Пренос надлежности

Исто тако, све чешће се прича о враћању већ пренесених надлежности на државу, Републици Српској и Федерацији БиХ.

Да будемо јасни: само четири надлежности су пренесене – у области одбране, индиректног опорезивања, Високог судског и тужилачког савјета и корпорације за пренос електричне енергије.

И сваки пут, Република Српска је дала свој пристанак, у складу са Уставом.

Управни одбор Савјета за имплементацију мира је изразио забринутост због најава покретања процеса да се ове реформе једнострано пониште ентитетским одлукама о повлачењу надлежности које су већ раније пренесене на државу.

Прво да појасним – није прихватљиво једнострано се повући из реформе о којој је већ постигнут споразум. То би произвело веома озбиљне правне и уставне посљедице.

Друго – јачање државних институција мора се наставити.

Република Српска мора престати гледати на те институције као нешто што јој је отето. Те институције сте добили и ви и Федерација БиХ, и на вама је да оне раде у вашу корист.

Тренутна ситуација

Уколико се Босна и Херцеговина не врати на европски пут, онда немамо другог избора него да наставимо путем који је зацртан Дејтоном.

У тренутној ситуацији постоји избор: прихватање духа и слова мировног споразума или пут ескалације.

Да будем искрен: ја лично преферирам пут интеграције, прихватам пут Дејтона јер то је моја дужност, а не бојим се пута ескалације.

Међународна заједница такође жели пут интеграције.

С тим циљем на уму, Европска унија је спремна да вам на располагање стави значајна финансијска средства и сву потребну експертизу.

Неки сматрају да се потребне реформе које ће ову земљу одвести у Европу користе као изговор за активности које подразумијевају деградирање статуса ентитета.

Оваква виђења су затровала политичку атмосферу и тренутно затворила пут интеграције у Европску унију.

Желим да поздравим чињеницу да су лидери странака на власти прије 8 дана потписали у Мостару споразум о покретању процеса полицијске реформе.

Међународна заједница се слаже да је то позитиван помак, али само ако политички лидери крену са конкретним активностима, да би се демонстрирало како се ради о озбиљним напорима.

Уколико ти кораци услиједе, БиХ би могла да начини помаке

према закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању.

Препоруке

Да закључим, европски пут води све грађане ове земље у један оквир кроз који се могу сачувати све ваше специфичности и различитости. Европска унија није савршена, али је далеко најбоља опција за све који су постали њени чланови.

Међутим, само рјешења за цијело подручје БиХ отварају нове могућности и стварају нове шансе за Републику Српску.

Рјешења која се односе на цијелу БиХ најбоља су за вас, али и за све грађане Босне и Херцеговине, јер управо ви дијелите исту државу.

Изолована рјешења никада не воде ка позитивном и ограничавају властиту перспективу.

Дошло је вријеме за РС да сагледа могућности које јој БиХ нуди, радије него да доживљава државу као пријетњу. Она то није.

Немојте се бојати ових могућности, него их искористите, те учините да државне институције раде за РС и све грађане ове земље, тиме што ћете се ангажовати унутар њих и вратити се програму реформи.